

Hittérítési tudósítások,

az evangéliomnak pogányok közötti terjesztéséről.

Melléklet

a magyar protestans egyházi és iskolai

„FIGYELMEZŐ“-höz.

3. szám.

Afrika.

(Egy szám ára : 2 kr.)

Azon az éjszakán, midőn a mi Urunk, Jézus Krisztus született, az angyal mondá a pásztoroknak: „Ne féljete, mertime hirdetek nektek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz; mert született nektek ma a megtartó, ki az Ur Krisztus, a Dávid városában!” — Ez volt a legörvendetesebb hír, melyet a világon valaha hirdettek. Mert ez tudtára adta az embereknek, hogy az Üdvözítő megszületett; s mi lehet ennél vigasztalóbb? Hiszen mi emberek mindnyájan bűnösök vagyunk. És ez nagy kár; mert a szent Isten kénytelen a bűnösöket halállal és kárhozattal büntetni, ennél fogva egy ember sem üdvözülhetne. De Isten maga Üdvözítőt engedett születni, t. i. saját egyszülött fiát, ki már régen Dávid királynak is meg volt ígérve. És ő keresztfán szenvedett halála által a mi bűneinket magára vette, számunkra az üdvösséget ismét megszerezte, és betegségeinket orvosolta. Nem volt-e tehát örömdetes azon hír, hogy az Üdvözítő született? Ezért a keresztyéneknek nincs is örömdetesebb idejük, mint az, midőn azon éj és örömhír visszatér, t. i. a kedves karácsony. — De ha karácsonykor amugy igazán örülünk, bizonyosan, amennyire csak lehet, senkit sem akarunk ez örömből kizárni. Ezért karácsonykor sok gazdag megemlékezik a szegényekről és örömet akar nekik szerezni. Nem kellene-e tehát ekkor a legszegényebkekről, a szegény pogányokról is megemlékeznünk? Mert a mi keresztyén szegényeink még is legalább azzal vigasztalhatják magokat, hogy van Üdvözítőjük, ki nekik egykor az üdvösséget megadja. De mikép vigasztalják magokat azok a szegények, kiknek nincs Üdvözítőjük, kik a Jézus Krisztus általi üdvösségről semmit sem tudnak? Helyes volna-e tehát, ha őket örömünkben kizárnók? Nem mondotta-e Isten az angyal által világosan, hogy ez a z egész népnek öröme lesz? Nem volna-e jogosan feleletre, ha mi mindamellett a szegény pogányokat ki akarnók zárni? Hiszen nem szükséges gazdagoknak lennünk, hogy őket ez örömmel hozzájuk jutásban segítsük, hogy az Üdvözítőt tanulják ismerni. Ha erre csak egyetlen egy krajcárt adnánk, Isten e krajcárokat megáldaná, imádkozni pedig a szegény pogányokért mindenki képes. — Buzdítson tehát minket is az örömdetes karácsonyi hír, amennyire telik, hogy a szegény pogányokhoz is minél előbb eljusson azon örömhír: „Született nektek a megtartó!” E célból vessünk ma egy pillantást

az afrikai négekre.

Afrika tőlünk délnek, és pedig oly közel fekszik, hogy forró szelei nálunk Európában a telet megmelegítik, s a mi üde szellőink viszont forró partvidékeik hűsítik. Afrika belseje mégis nagyon ismeretlen, és csak újabb korban kutatják. Lakosai, kik csaknem 200 milliót tesznek, két főtörzshöz tartoznak, melyeket a nagy Z a h a r a választ el egymástól. E pusztaságtól éjszának Afrikát kaukazusi fajú fehérek lakják, kik közt hajdan a keresztyén egyház gyönyörűen virágzott és csak 700 évvel Krisztus után nyomták el csaknem egészen Muhamed seregei a keresztyénséget. Zaharától délnek pedig fekete emberek laknak, az u. n. négekre, duzzadt ajkakkal és gyapjas hajjal. Ezekről szólunk kivált e lapokban.

A négekre Khamnak, Noé azon fiának utódai, kit atyja azon szavakkal átkozott meg, hogy „szolgáknak szolgája leszen az ő atyafiai között.“ (1. Móz. 9, 25.). Azóta 4000 év múlt el s Afrika négekre ma is a legmélyebb szolgaságban vannak, főleg pedig szellemi tekintetben. Az élő Istenről nagyon keveset tudnak, vagy nagyon távol gondolják őt. Azt mondják: „Nem ér rá az emberekkel gondolni.“ Ehelyett, véleményök szerint, számtalan gonosz szellem uralkodik fölöttök, melyek a levegőt megtöltik, minden uton járnak, minden fa alatt leselkednek, az alvókat gyötrik, s általában az embereket kinozzák, elanyira, hogy senki sem biztos gonoszságuktól. Ennél fogva a néger élete csupa félelem és aggodalom. Az európaiak e szellemeket fetiszeknek nevezik, s a négekre szerint mindenféle tárgyakban lakhatnak, u. m. folyókban, fáknak, krokodilusokban, kígyókban, denevérekben, sőt fatuskókban, kövekben, törött fazekakban, tojáshéjban stb. is. Hogy ezektől megvédjék magokat, különféle tárgyakat aggatnak magokra, melyeket gri-gri-knek hívnak és a fetis papoktól kapnak. Ilyenek: kövek, darab zsinór, teleírt cédula, kis csont; sőt egy főnök élve égettetett meg egy embert, hogy hamvát grigri gyanánt használja. Ezekkel akarják az átkot megtörni. Így a szegény négekre már szellemileg is egész életükön át szolgák a halál félelme miatt. — Ehhez járul királyaik zsarnoksága. Valamint a kései fagy elragadja a növényeket, úgy ragad el egy-egy néger király szeszélye is több ezer emberéletet, kivált temetkezési ünnepélyek alkalmával. Ennek péld. 1862. jul. 10. egy Euschart nevű hollandi volt akaratan kívül tanuja. Kereskedelmi ügyekben Bahadung, Dahomey királya fővárosának közelébe jutott, épen azon időben, midőn a király atyjának halálára ünnepélyeket rendezett. A király az említett kereskedőt azonnal magához hívatta, hogy ő is részt vegyen az ünnepélyben. Jul. 5-én Euschartot a vásártérre vezették, mely vérről volt áztatva s új emberkoponyák egész sora állt fölállítva; egy fán pedig európai öltözetben egy néger volt fölfeszítve, kezei, lábai, homloka és szíve vas szegekkel a fához erősítve, s gunyul gyapotszővetű esernyőjét bal hóna alá helyezték. E közben jul. 10. földrengés lett. Ekkor mondá Bahadung: „Atyám haragszik, temetése nem volt még eléggé ünnepélyes.“ Rögtön három fogoly főnököt hoztak elé, kiket miután velők egy üveg pálinkát megittattak, lefejeztek. Azután 25 férfit kosarakba kötözték, a táncoló nép elé vetették őket s borzasztó diadalmi dalok közben lefejezték. Ott állt továbbá 2 asztal, s ezeknél 32 férfi székekre kötözve, kik kénytelenek voltak a király egészségére inni, míg a király az ő fetisbálynához imádkozott; azután pedig életlen késekkel végezték ki őket. Végre

a vérpadon 16 nőt fejezván le, ezek vérét lovak és gyíkok (krokodilusok) vérével vegyítettek a meghalt király tiszteletére.

Minde szerencsétlenek pedig néger keresztyének voltak I s a g g a városából, melyet Bahadung előbb földulatott, a keresztre feszített pedig Doherty Simon, az ő benszülött lelkészök volt. Mivel a megfeszített Jézus Krisztust prédikálta, azért feszítette őt fel Bahadung. Ama hollandi mindezt kénytelen volt végig nézni; csak azután bocsátották el inkább félholtan, mint elevenen.

Egy másik király épen úgy 700 rabszolgát öletett meg atyja sirján, bátyjáén pedig 4000-et.

A szegény szerencsenek tehát saját uraik legnyomorultabb szolgálai, mint egy nép sem a föld kerektségén. Mindezekhez járult még a legujabb korig, hogy más népek rabszolgái is voltak, olyanokéi is, kik keresztyéneknek nevezik magokat. Midőn t. i. a spanyolok Amerikát felfedőzték, az odavaló vörös indiánok mindinkább kihaltak, minek következése lett, hogy Amerikában hiányzott a munkás erő. Ekkor kezdték el, kivált 1511. óta a négereket Afrikáról Amerikába munkára szállítani; s így támadt a gyalázatos rabszolgakereskedés, mely által igen mérsékelt számítás szerint legalább 30 millió négert ragadtak ki hazájokból. A rabszolgákat ugyanis Afrikában a legjobb cserecikkek tartották, úgy, mint nálunk a pénzt. „Három dolgot kívánunk tőled, mondá egykor egy szerencsenfőnök egy európainak, t. i. puskákat, löpört és pálinkát, és mi is ezért három dolgot adunk t. i. férfiakat, nőket és gyermekeket.“ Hogy ilyen árut nyerjenek, a főnökök valóságos embervadászatokat rendeztek, néha saját országukban is, de leginkább a szomszéd törzseknél. E célból korán reggel, még sötétben, valamely falut megrohantak, a kunyhókat felgyújtották, az ellenszegülőket leköncolták, a többi pedig, kivált a nőket és gyermekeket, elfogván, kezeiket és nyakukat összekötözték. Így hajtották őket a rémitő forróságban a tengerpart felé. A ki beteg lett vagy kimerült, annak nyakát metszették, úgy hogy a rabszolgakereskedők útjait ilyen csontvázak egész sorai jelölték. A tengerparton nyomorult kunyhókban helyezték el őket valamely rabszolgakereskedői hajó megérkeztéig. Igaz, hogy ilyen bánásmód mellett 100 közül rendesen 70 meghalt; de azért a nyereség még elég nagy volt.

Alig hihető, hogy keresztyének ilyen embervásárt megengedjenek. És mégis ők magok is üzték. Angolországban a legnemesebb férfiak 100 évig hiába küzdöttek ellene. Csak 1807-ben tiltotta meg Angolország, s azóta akadályozása évenként 6 millió forintjába került ez országnak, hogy 60 hadi hajó által a rabszolgakereskedést valamenyi tengeren megtörje. Az ilyen rabszolgahajó kapitányát halállal büntették, a szegény fogoly szerencseneket pedig szabadon bocsátották. De azért mégis évenként mintegy 200,000 négert adtak el. 1857. nov. 27. ezt irták a Jóremény fokáról: „Sappho“ angol hajó a nyugati part felől egy gyanus hajót vett észre, minden lehetőt megtett elfogására. Alig vették itt észre, hogy nem menekülhetnek, a teher $\frac{2}{3}$ -át a tengerbe vetették; utóbb a legénység cserben hagyván a hajót, csónakokon menekült szárazföldre. A hajóban még ekkor is 400 fogoly négert találtak szűk térre összetömve, s a tengerbe vetetteknek mintegy fele szabadulhatott meg uszással. Így bántak a szegény afrikai négerekkel. Méltán irták tehát egész 1864-ig, midőn a rabszolgaság Amerikában hosszú, véres háboru után megszűnt: „Nem kiált-e felénk, szabad emberek felé az ilyen szenved-

dés: „Jőjjetek, és segítsetek? Nem tartozunk-e az ilyen szegényeket megvigasztalni az által, hogy megvizsgáljuk nekik az Üdvözítő evangéliomát?”

És hála Istennek! mintegy 70 év előtt hozzá is fogtak e munkához, nevezetesen Afrika nyugati partjain Sierra Leona (Oroszlánhegy) angol telepen. Ezt 1787-ben a következőleg alapították: Az éjszakamerikai szabadságharcban sok néger szolgált mint angol katona, a béke megkötése után pedig rongyosan, koldulva kóboroltak Londonban. Több nemes lelkű férfiú szövetkezett tehát, s Sierra Leonában egy néger fejedelemtől egy darab földet vévén, 460 ilyen néger férfit és nőt ide szállítottak. E gyarmat 20 évig csak nyomorultan tengett. De miután 1807 óta a rabszolga hajókról kiszabadított négereket is ide hordták, faluk és városok keletkeztek Freetown (olv. Frájetaun, a. m. Szabad város) fővárossal. Angolországból ide hittérítőket is küldtek, s ezek működését Isten különösen azóta áldotta, midőn 1816. Jansen, egy kegyes életű hannoveri cukrász jött ide. Regentown (olv. Regenssstaun, a. m. Uralkodók városa) városában telepedett le, hol mintegy 1200 néger egészen rendetlen életet élt; öltözetüket, ha kaptak, vagy elhánták vagy eladták; házasságról semmit sem tudtak; többnyire bokrokban gyökerekből élösködtek, s a hittérítőnek mindjárt az első hetekben minden apró marháját ellopván, nyersen fölfalták. Jansen első munkája egy templom építése volt, hol Isten ígését a legegyszerűbben hirdette. És ime Isten áldása megjött! Még ugyanazon évben 21 négert kereszttelhetett meg, 20 év alatt pedig 500-at, kik lassanként pallérozódtak; megtanultak olvasni; az új szövetséget megkedvelték; a hittérítésre is adakoznak, még a gyermekek is, ami tőlök telik, és sokan közülök egészen rendes élethez szoktak, úgy hogy nem egy hitben gyöngye hajóskapitány meggyőződhetett, miképszerű a Jézus Krisztusban való hit új embereket. Tanítójokhoz pedig rendkívüli szeretettel ragaszkodtak. Midőn 1819-ben felüdülése végett kénytelen volt Európába utazni, százanként kísérték őket nőstül, gyermekestül le a veszélyes sziklás uton a tengerparthoz, mondván: „Ha itt víz nem élne, veled mennénk, míg csak lábunk tart!” Visszatérése valódi örömnép volt. Azonban legszebb működése közben betegeskedése mindinkább növekedvén, elanyira, hogy 1823. ismét kényszerült Angolországba indulni, de ut közben ápril 28. meghalt. A négerek legmélyebb bánattal telt levelet irtak özvegyének, az ő „anyjuknak.” Sokáig volt érezhető a hézag, melyet e halál okozott; azon kívül egy évben 8 hónap alatt 12 hittérítő és tanító halt meg; s azon három püspök közül, kiket 1851-től 1859-ig oda küldtek, két évnel tovább egy sem élt. De azért az isteni mű mégis csak gyarapodott. 45,000 lakos közül 36,000 keresztyén; majd minden faluban van templom és iskola, benszüllött lelkésszel és tanítóval, kiknek számára magok évenként mintegy 20,000 frtot gyűjtenek. El ne fáradjunk azért a négereknek is Isten ígését megküldeni, és imádkozunk:

Ur Isten, mennyei Atyánk! Te egyszülött fiadat valamenyi ember Megváltójaul, az egész világ örömére küldötted. Hálát adunk, hogy ő nekünk is megváltónk. De a Kham szegény gyermekei, a szerencsének, még nehéz szolgátságban vannak, és a karácsonyi örömet nem ismerik. Akadályozd meg magad a kegyetlen vérontást, s engedd, hogy keresztyéneid vegyék mindinkább szívökre a szegény pogányok szükségét, s tanulják meg, hogy midőn az evangéliomnak örvendenek, a szegény pogányokról is megemlékezzenek. Segíts, Uram, a Jézus Krisztus által! Ámen.